

VINT ANYS DESPRÉS: NOTES BIBLIOGRÀFIQUES PER A UN CENTENARI

TWENTY YEARS AFTER: BIBLIOGRAPHY NOTES FOR A CENTENARY

TOMÀS MARTÍNEZ ROMERO

Universitat Jaume I, IEC

<http://orcid.org/0000-0003-1364-8466>

Tot just fa vint anys de la publicació del volum 18 de l'“Arxiu de Textos Catalans Antics” (ATCA), que mossèn Perarnau va dedicar íntegrament als sermons de sant Vicent Ferrer. Aquelles pàgines representaven –i representen encara– un punt d'inflexió: a més d'oferir valuosos materials i suggeriments de treball, que en alguns casos esperen personal competent per a realitzar-los, actualitzaven el més important que s'havia dit sobre la predicació vicentina. Perarnau culminava així una llarga trajectòria d'investigació sobre el tema. Tot i que no sempre explícitament, a la base de tot plegat hi havia la necessitat d'enfocar les recerques posteriors des d'unes coordenades més objectives que aquelles que s'hi havien fet servir, en general, fins aleshores. De fet, en un percentatge considerable, la bibliografia acumulava llocs comuns que provenien de l'hagiografia anterior (sobretot de la barroca), del procés de canonització o de la tradició popular (religiosa o no). Costava molt d'abandonar la caracterització “miraclera” del dominic per una altra que, sense renunciar a les idees legítimes de cadascú, permetés un apropament més “científic” al pensament i a l'obra del predicador valencià. També a la història. En efecte, en l'aproximació al Vicent Ferrer històric, hi havia pesat excessivament la seua intervenció en el Compromís de Casp, amb les conseqüències que tots coneixem. Ara, com en el 1412, no l'abandona l'etiqueta de personatge antipatriòtic. Tanmateix, i paradoxalment, alguns dels principals estudiosos de Vicent Ferrer no són precisament sospitosos de mostrar simpatia envers Ferran d'Antequera: a Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner i Perarnau mateix, entre d'altres, devem pàgines imprescindibles sobre la predicació del dominic. Al remat, en la caracterització del nostre personatge, sovint hi han prevalgut els senyals d'identitat que, des del segle XV, l'havien definit en l'imaginari col·lectiu.

Però tornem al volum de l'ATCA. Un dels articles que s'hi inclouen oferia una *Aportació a un inventari de sermons de sant Vicenç Ferrer*, que

aspirava a recollir i organitzar els sermons vicentins coneguts, de tal manera que hom podia fàcilment conèixer les diverses realitzacions homilètiques d'un mateix verset bíblic. L'operació facilitava, a més, una potencial comparació entre prèdiques que presenten diferents estats de difusió: reportacions apressades i incompletes, textos elaborats a partir de materials de treball o la traducció al llatí dels sermons vernacles, amb l'aspiració de brindar-ne un model. Aquesta *Aportació* obrí un munt de línies d'investigació i, en més d'una ocasió, el replantejament d'algunes afirmacions crítiques anteriors que havien passat a ser gairebé intocables. Si, per exemple, hom necessitava vehicular en llatí aquells sermons del sant perquè arribassen a tothom, hem de creure que aquell do de llengües que se li assignava funcionava únicament quan hi havia presència física del dominic, altrament no s'entén ni la necessitat de traducció ni la pretesa facilitat per fer-se entendre per gentes de parla diferent. A aquesta facilitat d'interacció predicador-auditori, s'hi pot arribar també per vies altres que el miracle. Sabem, de fet, que la diferència entre les llengües romàniques no era aleshores tan gran com l'actual. També que aquest do apareix sobretot al llarg de les entrevistes realitzades durant el procés de canonització, trenta anys després de la mort del nostre dominic, en un context, doncs, en què interessava obtenir respostes que en testimoniassen els prodigis. La voluntat de construir una narració hagiogràfica consistent segons els criteris d'aleshores hi havia fet camí, com Laura Akerman Smoller ha mostrat a bastament.

La consulta de l'*Aportació* i la interpretació de les dades que s'hi recullen menen, igualment, a posar en quarantena una pretesa manca d'influència de l'auditori a l'hora de confegir un sermó. Dit altrament: l'auditori sí que determina les característiques del discurs, amb independència fins i tot –podem suposar-ho sense por– de l'estadi, més o menys elaborat, en què ens ha arribat l'escrit. No podia ser d'una altra manera. Ja s'havia encarregat de confirmar-ho l'oratòria clàssica. L'auditori és al sermó executat o executable, com l'enfocament i el grau d'elaboració de la reportació primitiva al lector potencial. Quan el futur Ferran I demanava que un seu súbdit l'informàs sobre la predicació castellana de Vicent Ferrer, no pretenia aconseguir dades sobre els plantejaments temàtics o teològics vessats als sermons, sinó curiositats sobre la seua execució i la reacció dels presents des del moment mateix de l'entrada a la ciutat. Cadascú troba allò que busca, i el que cerca una multitud majoritàriament adepta no és el mateix que el que s'espera d'una col·lació davant preveres i religiosos. En tot cas, si en una i en l'altra situació s'arriba al mateix punt final, hem de pensar en una més que possible manipulació de la reportació inicial.

Hi he parlat de les diferències en el nivell d'elaboració de sermons d'acord amb l'estadi en què ens han arribat. Al llarg de les pàgines de l'ATCA es fa referència precisament a sermonaris que, per bé que no n'egoten tota la

casuística, sí que ofereixen material suficient per a fer-se'n càrrec. De fet, si el manuscrit de Perugia conté aquells esquemes i notes que Vicent Ferrer feia servir com a punt de partida del parlament homilètic, el sermonari de la quaresma de 1413 a València ens ha arribat en un estadi redaccional més avançat que la prèdica original, i les edicions llatines encara més. El temps i el reportador també hi tenen importància: sens dubte, com ha suggerit Perarnau, la reportació que Friedrich von Amberg realitzà de les intervencions del mestre per terres suïsses el 1404, degué ser un impuls important per al futur de la difusió de les prèdiques del frare valencià, en el sentit que deguessen persuadir-lo de l'alt valor que representava tenir-les reportades pel seu propi seguici. El fet que ens haja pervingut la representació pictòrica d'aquell moment concret, el d'un membre de la companyia prenent nota del que estava dient el predicador, ens mostra fins a quin punt esdevingué un element caracteritzador de l'activitat del dominic.

Un altre dels estudis de Josep Perarnau portava el títol descriptiu de *Cent anys d'estudis dedicats als sermons de sant Vicent Ferrer*. Allà s'afirmava que

si el segle XX havia començat amb una atenció gairebé només testimonial envers els sermons de mestre Vicent, l'aportació d'aquests cent anys al coneixement dels mateixos ha estat incomparablement major que la de qualsevol dels passats.

Ara hi caldria afegir que, en aquests vint anys darrers, la investigació i l'edició de sermons vicentins ha estat molt notable, en tots els camps i per investigadors de les més diverses contrades. Hi ha hagut, en efecte, un reviscolament de l'interès pel tema, fonamentalment perquè se l'ha contextualitzat més i més en l'àmbit de la predicació medieval romànica efectuada pels ordes mendicants i perquè s'hi han aprofitat estudiosos amb unes perspectives complementàries, que s'havien obviat o que no s'havien explotat suficientment. El món de l'art, de la crítica textual, de la sociologia, de la lògica, del teatre i de l'expressió, per posar sols un pocs exemples, hi han vist un terreny extraordinari d'exploració que invita a l'anàlisi. Lògicament, una de les causes d'aquest efecte ha estat l'atracció pel personatge mateix, una d'aquelles figures de la nostra història cultural més conegudes internacionalment. Llàstima que, en més d'una ocasió, s'haja culpabilitzat només Vicent Ferrer del rumb de la història moderna de la corona catalanoaragonesa, i no de la part alíquota que li correspon. No intente exculpar-lo dels seus errors, ni molt menys, però sí de definir línies de separació que ens permeten avaluar correctament els sermons. El "discurs" vicentí, persuasiu, gestual, histriònic, paga la pena de recuperar-lo, encara que siga gràcies a celebracions centenàries. Aquestes pàgines

que segueixen tenen aquesta i altres intencions; la major, potser, encomanar la passió per un personatge irrepètible.

Em permetrà el lector que, abans d'introduir el contingut del monogràfic, i per a arrodonir el paràgraf anterior, incorpore ara algunes referències concretes al que ha estat la investigació vicentina en aquests darrers vint anys, o almenys unes notes orientatives, sense pretensions d'exhaustivitat¹. Sens dubte, el camp en què més s'ha avançat –ningú no ho pot dubtar– ha estat el de l'edició de fonts primàries. Dins de la col·lecció “San Vicente Ferrer”, editada per l'Ajuntament de València, han sortit importants edicions de sermonaris llatins del sant, tots ells signats per Francisco Gimeno i Mª Luz Mandingorra, de la Universitat de València: el conservat al Col·legi del Patriarca de València, el custodiat al convent dels dominicans de Perugia i el de la quaresma predicada a Suïssa el 1404 (Gimeno-Mandingorra 2002, 2006, 2009). Hi cal afegir el sermonari d'Avinyó (Avignon, Bibliothèque municipale, ms 610), actualment en premsa. Es tracta d'una feina impagable, que potser sols els editors moderns de textos medievals aprecien en tota la seua dimensió. Més encara quan la transmissió de pàgines homilètiques, manuscrites o no, presenta problemes derivats, com ja he dit, de l'existència de sermons en diversos estadis d'elaboració i també en versió llatina. En aquestes circumstàncies, l'estudi i la fixació del text presenta dificultats de vegades irresolubles, que sols poden pal·liar-se en part si editem el sermó en qüestió com si fos testimoni únic i n'esmenem les lliçons clarament deturpades tenint en compte les altres redaccions. Igualment impagable és l'edició i estudi dels tractats llatins de Ferrer, els grans oblidats en els estudis vicentins, però de gran valor a l'hora de comprovar la formació del dominic i els seus interessos d'abans de la dedicació exclusiva a la predicació itinerant. Darrerament n'han aparegut del *De unitate universalis* i del *De moderno ecclesie scismate*. J. Batalla i E. de la Cruz Vergari estan preparant actualment una edició del *De suppositionibus*.

En aquests darrers anys ha aparegut una biografia del dominic posada al dia i signada per Philip Daileader (2016). Daileader interpreta la documentació existent d'una manera intel·ligent i ens ofereix un apropament al personatge que contempla les circumstàncies del moment i les repercussions consegüents. El resultat ha estat la definició de tres grans itineraris vicentins de predicació, coincidents amb aspectes cronològicament rellevants: de 1399 a 1409, a prop d'Avinyó, al nord d'Itàlia i Suïssa, potser esperant una resolució positiva del conflicte entre França i el papa Luna; després del setge d'Avinyó, del 1409 al 1416, amb la mort de Martí l'Humà, el posterior Compromís

¹ Per a això, reenvie al llibre d'Alfonso Esponera 2013.

de Casp i la sostracció de la corona a l'obediència de Benet XIII, declarada per Ferrer a Perpinyà el 1416. A partir d'aquest any, i fins al final de la vida, Vicent Ferrer s'allunyarà de les terres catalanoaragoneses, probablement per les crítiques rebudes a causa de la seua posició en aquests afers. Aquesta biografia de Vicent Ferrer s'ha de complementar amb una mirada a la construcció del culte a la seua persona després de 1419. Laura Ackerman Smoller (2014) ens proposa tot un seguit d'elements que cal tenir en compte a l'hora d'explicar l'extraordinària expansió de la santedat vicentina, fins a adquirir la fesomia actual. En aquest procés, hi jugaren un paper important els interessos de l'església i del poder polític, de tal manera que l'hagiografia vicentina s'encarregà de construir i polir una imatge de Ferrer que ja s'havia començat a esbossar abans. En aquest sentit, fou important l'actitud dels ducs de Bretanya, que entengueren de seguida la importància de rendibilitzar la figura del predicador mort i soterrat a les seues terres a l'hora de legitimar la dinastia pròpia. El volum de Smoller s'enfronta a miratges tradicionals, per tal d'arribar a les vertaderes intencions que de vegades s'oculten al darrere de la canonització i de la *vita* de Vicent Ferrer.

Devem a Alfonso Esponera (2005) la revisió de l'antic volum de Garganta-Forcada, amb l'addició d'altres materials (d'Adolfo Robles i d'ell mateix) i comentaris complementaris. Esponera, profund coneixedor de Vicent Ferrer –i també de les hagiografies dels segles posteriors–, és autor, entre d'altres, de *San Vicente Ferrer. La palabra escrita i El oficio de predicar, Los postulados teológicos de los sermones de San Vicente Ferrer*. Dins d'aquesta parcel·la teològica i filosòfica s'ha d'incloure el volum *Timete Deum* de Sebastián Fuster Perelló, responsable també d'una necessària traducció del procés de canonització (Fuster Perelló 2007), ara a disposició de qualsevol lector; també l'article de Jaume Mensa sobre Tomàs de Aquino i/en Vicent Ferrer (Mensa 2017). La celebració de congressos i la publicació de les respectives actes ha estat un bon mitjà per a actualitzar materials i investigacions. El 2006 sortia al carrer *Mirificus praedicator. À l'occasion du sixième centenaire du passage de saint Vincent Ferrier en pays romand*. Un altre aniversari, ara de la canonització del sant, fou l'excusa per a reunir un conjunt de treballs a *El fuego y la palabra* (ed. Collado 2007). Un any després, en fi, podíem llegir *En el món de sant Vicent Ferrer* (ed. Casanova-Buigues 2008). En un altre llibre, també en forma d'actes, dedicat al compromís de Casp, hi trobem un important article del malaguanyat Jaume Riera i Sans sobre *L'itinerari peninsular de mestre Vicent Ferrer (1408-1416)* (Riera 2013). Durant aquestes darreres dues dècades han aparegut volums amb estudis publicats parcialment abans en revistes especialitzades: Martínez Romero 2002 i Ferrando 2013. Finalment, cal destacar una selecció de sermons traduïts al castellà, amb una profusa anotació i una excel·lent introducció, signada per J. Ysern (2015).

No voldria acabar aquesta repassada incompleta –que em perdonen els autors no inclosos– sense mencionar alguns títols interessants per qüestions diferents. En un volum consagrat al sermó medieval, M.A. Sánchez Sánchez es referia a bastament al nostre protagonista, quan parlava de la predicació medieval ibèrica (Sánchez 2000). Franco Morenzoni aportava dades sobre la predicació de Ferrer en terres occitanes en *La prédication de Vincent Ferrier à Montpellier en décembre 1408* (Morenzoni 2004). Tomàs Martínez estudiava la importància del ritme i de les estructures mnemotècniques en els sermons vicentins (Martínez Romero 2013). Sengles tesis doctorals llegides a la Universitat de València han obert perspectives molt interessants i suggestives: Toldrà 2007, que explora aspectes escatològics del predicador valencià, i Calvé 2016, que, com indica el títol del treball acadèmic, analitza el procés de formació d'una imatge del sant durant el segle XV.

Evidentment, en aquest any de celebracions, hi haurà una explosió bibliogràfica important, probablement de desigual entitat, objectius i futur. Caldrà destriar-ne a posteriori els materials que contribueixen a una millor comprensió del món, del pensament o de la persona de Vicent Ferrer. Potser vint anys després en caldrà fer un altre estat de la qüestió, per tal d'orientar el lector interessat per aquest món complex –però alhora apassionant– que és la predicació medieval. Què pretén aconseguir aquest monogràfic sobre Vicent Ferrer? És clar que no unes pàgines de difusió ni d'àmplia destinació. Més aviat aspira a oferir contribucions que, des de diverses metodologies i interessos, aporten quelcom de nou a la investigació vicentina i, en general, a l'homilètica dels segles baix-medievals. Quant als arguments, a grans trets hi distingiria tres dels més conreats: el textual, el temàtic i ideològic i l'artístic. En el primer, Francisco Gimeno es proposa de reconstruir el procés que, a partir de l'oralitat, desemboca en els sermons que conservem, atès el fet innegable que aquests presenten diversos graus d'elaboració i que, de vegades, són inclosos en sèries més grans, seguint criteris cronològics, litúrgics o d'itinerari. Per tal d'aconseguir-ho, Gimeno hi fa un primer balanç de les característiques dels sermonaris o de les sèries manuscrites conegudes, segons el tipus de redacció que presenta (esquemes, reportacions estrictes, reelaboracions, sermons-model...), l'organització temàtica i la cronologia (en vida del predicador o després de la seua mort). Tomàs Martínez redacta unes pàgines que tenen molt a veure amb l'estudi de la seqüenciació d'aquest procés d'escriptura i, més en concret, de la feina de reelaboració d'una primitiva reportació. Per a fer-ho, se centra en el sermonari que ens ha transmès la quaresma predicada per Vicent Ferrer a València el 1413. La comparació dels mètodes de treball del responsable d'aquest volum i el dels conservats a la Seu de València i publicats per Sanchis Sivera i G. Schib, indica clarament que aquests darrers ofereixen una còpia d'un antígraf poc evolucionat respecte a la reportació estricta, contràriament a la quaresma. Això, l'evolució, es nota fona-

mentalment en l'ús de marques d'estil pròpies de l'època (com la bimembració) o en la presència d'una mixtió lingüística orgànica, és a dir, d'un criteri clar i sistemàtic d'ús del català i del llatí, segons la seua funció en el sermó. Finalment, l'article de Hodel recull unes notes prèvies a una futura edició seua de la *Vita Vicentii*. Aquesta *vita* conté el text que Pietro Ranzano escriví sobre la figura de Vicent Ferrer en el context de la canonització del dominic valencià. L'obra de Ranzano té importància perquè és la primera lligada a la canonització i perquè inicia la tradició "italiana" de l'hagiografia vicentina, molt anterior a la "valenciana", representada per la *Vida* de Vicente Justiniano Antist (València 1575).

En el terreny temàtic i ideològic –d'ampli abast–, podem incloure els articles signats per Delcorno, Losada, Rubio i Ysern. És clar que l'execució del sermó realitza una funció catàrquica, en el sentit que permet que cadascú dels oients prenga consciència dels seus pecats i inicié un canvi per a bé. Un dels elements transmissors fonamentals del missatge transformador és la ficció narrativa, perquè hom s'identifica sovint amb un personatge o una circumstància, que esdevé per això un element proactiu. Vicent Ferrer no aspira sols a esmerçar totes les energies en una missió catequètica, sinó que pretén, a més, que l'auditori actue en conseqüència. Aquest és un dels objectius en què el predicador valencià posa major èmfasi. Delcorno, a partir del sermó de Pentecosta, ens fa veure, precisament, com es poden combinar catequesi i ficció narrativa. La celebració de Pentecosta permetia, en efecte, una digressió del predicador sobre el seu paper fonamental a l'hora de preparar l'auditori per a rebre l'Esperit Sant. Mestre Vicent ho realitzava mitjançant una (pseudo)escenificació, que actualitzava de manera visual la narració bíblica. L'execució del sermó torna a ser clau, en el sentit que el predicador facilita la digestió del bocí bíblic a la major part dels que se l'escolten. No cal dir que els elements fàtics i persuasius hi juguen un paper essencial. Losada ho remarca i ho demostra en la seua aproximació a les estratègies usades per Ferrer quan proclama la imminència de la fi del món, unes estratègies que tenen molt a veure amb la pedagogia del terror adreçada a un destinatari massiu. Aquest destinatari hi té un paper determinant, en tant que "obliga" el predicador a utilitzar tots els mitjans a l'abast per a vehicular continguts complexos.

La vocació de Ferrer i dels predicadors en general d'acabar amb el pecat del món el mena a utilitzar pedagògicament el tema al·legòric de les armes del cristià contra el mal, que remet en darrera instància a les epístoles paulines. Com indica Ysern, per a Ferrer i els seus contemporanis, el món és un camp de batalla on s'han d'utilitzar les armes necessàries per a acabar amb els mals que ens esperen, que esdevenen al capdavant l'"enemic". Vèncer l'enemic es condició sine qua non per a obtenir la glòria. Les armes ofensives i defensives hi troben, doncs, correspondència figurada en el camp espiritual. Jesús esdevé el rei victoriós, el protagonista major de la batalla guanyada

contra el pecat. I és que, en el discurs, la moral sempre s'hi privilegia. En aquest context, la funció de la filosofia –i d'altres ciències– és merament subalterna, de serventa de la teologia. Tanmateix, Rubio reivindica la importància de la filosofia com a puntal d'algunes idees contingudes en els sermons del mestre. El problema és que els arguments no solen ser explícits, amagats sota els mantell moral. La feina de l'estudiós consisteix a descobrir-los i a interpretar-los convenientment. Després de llegir aquestes pàgines i les redactades per Batalla i De la Cruz, hom va guanyant la sensació que encara resta molt a dir sobre la formació i les experiències intel·lectuals del nostre dominic abans de l'exercici de la predicació itinerant. Cal no oblidar el pas de Ferrer per l'*studium* lleidatà, on exercí de lector de lògica i on escriví el *De unitate universalis* i el tractat *De suppositionibus*. Tot i ser juvenívoles i vinculades amb les feines escolars, aquestes dues obres ens mostren el perfil d'un mestre jove que aspira a transmetre de la manera més sòlida possible arguments lògics ja coneguts, això sí, tractats intel·ligentment. Hi detectem, a més, la petjada de la lectura dels grans noms de la filosofia d'aleshores.

Els sermons vicentins permeten, doncs, una multiplicitat d'anàlisis des de perspectives i interessos diversos. Els estudis d'Espanol i Calvé en són una mostra feaent. Espanyol aposta ací per una aproximació des de la història de l'art, per tal d'esbrinar la presència d'elements artístics, iconogràfics, arquitectònics, relatius tant als espais de predicació, com a l'experiència personal de Ferrer. Evidentment, el rastreig s'ha de fer –i s'hi fa– a partir d'uns textos, els sermons, que transporten parcialment la paraula oral del predicador. Aquest és el principal problema, perquè potser els reportadors entengueren que no calia passar al paper referències d'aquesta mena. Ho fa pensar la importància de la cultura visual en el món medieval, gairebé imprescindible. Amb tot i això, encara hi podem observar restes de la seua utilització. Els elements visuals també són objecte d'interès per part de Calvé, ara, però, des d'un l'àmbit més concret: la representació de l'*Entremès de Mestre Vicent*, que formava part dels actes de celebració de l'entrada de Ferran I a la ciutat de València el 1414. És clar que, en aquesta figuració, hi pesaria –i molta– participació activa del mestre en el Compromís de Casp, que al capdavant va entronitzar Ferran d'Antequera. No cal dir que tot plegat contribueix a validar la nova monarquia: el rei Ferran esdevé un nou David, l'elegit entre diversos candidats, vencedor contra l'infidel. La lectura "política" i alhora religiosa és més que notable. La imatge del dominic valencià tenia ja, per tant, un pes específic. La continuació d'aquest trajecte icònic ens portarà a la seua canonització. Com ens fa veure Smoller, també en aquest període posterior s'acumulen interessos religiosos i polítics vinculats a Vicent Ferrer. De fet, la seua mort a Vannes oferirà als Montfort l'oportunitat única de redimensionar i apropiar-se la figura del predicador, amb l'objectiu de legitimar la seua pos-

sessió de ducat. Novament, com havia succeït el 1412, Mestre Ferrer actuava de mitjancer en afers relacionats amb el poder terrenal, ara sense voler. Amb la conquesta de Nàpols, s'oblidaran en part les responsabilitats de Ferrer en la pujada al poder de la casa Trastàmara i, amb això, es desbrossarà el camí d'inconveniències de cara a la canonització pel primer papa Borja.

Els onze articles que conformen aquest monogràfic sobre Vicent Ferrer amb motiu del sisè centenari del seu traspàs no pretenen ni oferir ni repudiar la imatge amable del predicador, sinó descobrir i interpretar components diversos que conformen l'univers vicentí. I això comporta realitzar-hi un apropament crític, desproveït de prejudicis, per tal d'arribar a captar realitats o simplement matisos amagats al darrere d'un personatge públic que ens ha arribat amb diverses capes d'estuc.

BIBLIOGRAFIA

- Calvé Mascarell, Óscar (2016), *La configuración de la imagen de San Vicente Ferrer en el siglo XV*, València, Universitat de València (tesi doctoral).
- Casanova, Emili; Buigues, Jaume (eds.) (2008), *En el món de sant Vicent Ferrer*, Paiporta, Denes.
- Collado, Emilio (coord.) (2007), *El fuego y la palabra. San Vicente Ferrer en el 550 aniversario de su canonización*, València, Generalitat Valenciana - Biblioteca Valenciana.
- Daileader, Philip (2016), *Saint Vincent Ferrer, his World and Life: Religion and Society in Late Medieval Europe*, Nova York, Palgrave Macmillan.
- Esponera, Alfonso (2003), *San Vicente Ferrer. La palabra escrita*, València, Ajuntament.
- Esponera, Alfonso (2005), *San Vicente Ferrer. Vida y escritos*, Madrid, Edibesa.
- Esponera, Alfonso (2007), *El oficio de predicar, Los postulados teológicos de los sermones de San Vicente Ferrer*, Salamanca, Ed. San Esteban.
- Esponera, Alfonso (2013), *San Vicente Ferrer palabra vivida, predicada y escrita. Un acercamiento a la bibliografía vicentina contemporánea*, València, Institució Alfons el Magnànim - Diputació de València.
- Ferrando Francés, Antoni (2013), *Sant Vicent Ferrer en la historiografia, la literatura, l'hagiografia i l'espiritualitat al segle XV*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- Fuster Perelló, Sebastián (2006), *Timete Deum, El Anticristo y el final de la historia según San Vicente Ferrer*, València, Ajuntament.

- Fuster Perelló, Sebastián (trad.) (2007), *Proceso de Canonización de San Vicente Ferrer*, València, Ajuntament.
- Gimeno, Francisco; Mandingorra, M^a. Luz (eds.) (2002), *Sermonario de San Vicente Ferrer del Real Seminario del Corpus Christi de Valencia*, València, Ajuntament de València.
- Gimeno, Francisco; Mandingorra, M^a. Luz (eds.) (2006), *Sermonario de Perugia (Convento dei domenicani, ms 477)*, València, Ajuntament de València.
- Gimeno, Francisco; Mandingorra, M^a. Luz (eds.) (2009), *Sermones de curaresma en Suiza, 1404 (Couvent des Cordeliers, ms 62)*, València, Ajuntament de València.
- Hodel, Paul-Bernard; Morenzoni, Franco (eds.) (2006), *Mirificus praedicator. À l'occasion du sixième centenaire du passage de saint Vincent Ferrer en pays romand*, Roma, Istituto Storico Domenicano.
- Martínez Romero, Tomàs (2002), *Aproximació als sermons de sant Vicent Ferrer*, Paiporta, Denes.
- Martínez Romero, Tomàs (2013), *Ritme, rima i estructures paral·leles en la literatura i en la predicació de Vicent Ferrer*, en *Els escriptors valencians del segle XV*, Castelló de la Plana, Universitat Jaume I, pp. 11-38.
- Mensa, Jaume (2017), *El punt de ruptura entre Tomàs d'Aquino i Vicent Ferrer, o la possibilitat de conèixer els temps finals*, "Anuario de Estudios Medievales" 47/1, pp. 159-175.
- Morenzoni, Franco (2004), *La prédication de Vincent Ferrer à Montpellier en décembre 1408*, "Archivum Fratrum Predicatorum" 74, pp. 225-272.
- Riera i Sans, Jaume (2013), *L'itinerari peninsular de mestre Vicent Ferrer (1408-1416)*, en Bellveser, Ricard (coord.), *Els valencians en el compromís de Casp i en el Cisma d'Occident*, València, Institució Alfons el Magnànim, pp. 403-457.
- Sánchez Sánchez, Manuel Ambrosio (2000), *Vernacular Preaching in Spanish, Portuguese and Catalan*, dins Kienzle, Beverly Maine (dir.), *The Sermon*, Brepols, Turnhout, pp. 759-858.
- Smoller, Laura Ackerman (2014), *The Saint and the Chopped-up Baby. The Cult of Vincent Ferrer in Medieval and Early Modern Europe*, Ithaca - London, Cornell University Press.
- Toldrà i Vilardell, Albert (2007), *Mestre Vicent ho diu per spantar. El més enllà medieval*, València, Universitat de València (tesi doctoral).
- Ysern Alagarda, Josep (2015), *Como una red. Sermones de Vicent Ferrer*, introducció, selecció, traducció i notes de Josep Ysern, València, Publicacions de la Universitat de València.